

ჩინეთ-ავსტრალია- მეგობრობიდან სტრატეგიულ დაპირისპირებამდე

**გვანცა ჩანგელია
დეა კაკაბაძე**

საერთაშორისო ურთიერთობების მიმართულების საბაკალავრო პროგრამა
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

E-mail: dea.kakabadze720@sps.tsu.edu.ge

gvantsa.changelia796@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

2020 წლის შემდეგ ჩინეთ-ავსტრალიის მეგობრული ურთიერთობა სტრატეგიულ დაპირისპირებადაა გარდაქმნილი. 2020 წლის აპრილში ავსტრალიის მიერ დამოუკიდებელი გამოძიების ჩატარება მოთხოვნამ COVID-19-ის წარმოშობის შესახებ ჩინეთის აღშფოთება გამოწვია, მან დაგმო კანბერას მონოღება და იგი შეურაცხყოფად და პოლიტიკურ ნადირობად გამოაცხადა. ჩინეთმა უპრეცედენტო სავაჭრო შეზღუდვების ტალღით უპასუხა ავსტრალიას და გაყინა მისი ექსპორტის მრავალი სფერო. ამ ყველაფერმა ორ ქვეყანას შორის არსებული ისედაც დაძაბული ურთიერთობები ჩიხში შეიყვანა. 2020 წლის მაისში პირველი შეზღუდვები გავრცელდა ქერზე, ამას მოჰყვა აკრძალვები ღვინოზე, ხორბალზე, შაქარზე, ყურძენზე, მატყლზე, სპილენძსა და სხვა პროდუქტებზე. ნოემბერში კი ჩინეთის საელჩომ კანბერაში გამოაქვეყნა „14 საჩივარი“- მოთხოვნათა სია, რომელიც ავსტრალიას უნდა დაეკმაყოფილებინა, თუკი ჩინეთთან ნორმალური ურთიერთობის აღდგენა უნდოდა. ნავარაუდევია იყო, რომ ეს შეზღუდვები ავსტრალიის ეკონომიკას, რომლის ექსპორტიც დიდწილად იყო დამოკიდებული ჩინეთის ბაზარზე, გაანადგურებდა, თუმცა ჩინეთისათვის სრულიად მოულოდნელი შედეგი დადგა. სავაჭრო შეზღუდვებმა თავდაპირველად მართლაც უარყოფითად იმოქმედა ავსტრალიაზე, თუმცა ავსტრალიამ საოცარი რეზისტენტობა გამოიჩინა და მოახერხა სიტუაცია თავის სასიკეთოდ გამოეყენებინა, მან ახალი ბაზრების ათვისება და ჩინეთზე დამოკიდებული ბაზრის დივერსიფიკაცია მოახერხა. ვითარებად დღესაც დაძაბულია და რთულია იმაზე საუბარი, თუ როგორ განვითარდება მოვლენები.

ჩვენი სტატიის მიზანი იმ გარემოებათა გამოვლენაა, რომლებმაც გავლენა იქონიეს ორ სახელწმიფოს შორის ურთიერთობის გაუარესებაზე, რისთვისაც პასუხი უნდა გავცეთ საკვლევ კითხვას, რომელიც შემდეგნაირად იქნა ფორმულირებული: რამ განაპირობა ჩინეთ-ავსტრალიის შორის სავაჭრო ომის დაწყება, როგორი გავლენა იქონია სავაჭრო ომმა ავსტრალიაზე და როგორ იქცა ორი ქვეყნის მეგობრული ურთიერთობა სტრატეგიულ დაპირისპირებად?

სტატიის შესავალში საუბარი გვექნება უშუალოდ სავაჭრო ომსა და მის წინაპირობებზე. მოცემული იქნება კვლევის მეთოდოლოგია და საკითხის გარშემო არსებული ლიტერატურის მიმოხილვა. განვიხილავთ სავაჭრო ომის გავლენას ავსტრალიის ეკონომიკასა და პოლიტიკაზე, ვისაუბრებთ აშშს როლზეც, ბოლო ნაწილში კი დასკვნის სახით წარმოვადგენთ დაპირისპირების გამომწვევ მიზეზებსა და მის გავლენას ავსტრალიის ეკონომიკასა და ჩინეთთან მის ურთიერთობაზე.

საკვანძო სიტყვები: ავსტრალია, ჩინეთი, სავაჭრო ომი, აშშ, AUKUS, ტარიფები, სანქციები.

შესავალი

რამდენიმეწლიანი დაღმავალი ურთიერთობების ფონზე, ბოლო ორი წლის განმავლობაში ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობებმა უარყოფითი ტენდენციის ისტორიულ ნიშნულს მიაღწია. ჩინეთმა, რომელიც ავსტრალიის უდიდესი სავაჭრო პარტნიორია, ავსტრალიური საქონლის დიდ ნაწილს უპრეცედენტო ტარიფები და შეზღუდვები დაუწესა, რამაც ორ ქვეყანას შორის ისედაც გართულებული ურთიერთობები ჩიხში შეიყვანა. ყველაფერი კი 2020 წლის აპრილში, ყოფილი პრემიერ მინისტრის სკოტ მორისონის მთავრობის მიერ კორონავირუსის წარმოშობის შესახებ დამოუკიდებელი გამოძიების ჩატარების მოთხოვნით დაიწყო, რაც ჩინეთის მთავრობის მიერ ჩინეთის პრესტიჟის შელახვისათვის გადადგმულ, პოლიტიკურად მოტივირებულ ნაბიჯად იქნა აღქმული. მოგვიანებით კანბერასათვის „ჭკუის სასწავლებლად“ ჩინეთმა ურჩი ერების წინააღმდეგ მის მიერ კარგად ნაცად მეთოდს-ეკონომიკურ იძულებას მიმართა. ტარიფებმა და შეზღუდვებმა მართლაც უარყოფითად იმოქმედა ავსტრალიის ეკონომიკაზე, მაგრამ დააზარალა თვითონ ჩინეთის ეკონომიკაც და მისი სისუსტეებიც გამოავლინა (Schuman. M, 2021).

მიუხედავად ამისა, ჩინეთის კამპანია ავსტრალიის მიმართ წარუმატებელი აღმოჩნდა, პირიქით, ამ უკანასკნელმა საშუალება მისცა ავსტრალიას ჩინეთს დაპირისპირებოდა. ავსტრალიამ გააძლიერა ძალისხმევა ინდოეთთან, იაპონიასთან და ამერიკის შეერთებულ შტატებთან ოთხმხრივი უსაფრთხოების დიალოგის გასაძლიერებლად. ამასთან, ამ უკანასკნელმა გადადგა საკმაოდ პროვოკაციული ნაბიჯი და გახდა AUKUS-ის, უსაფრთხოების პარტნიორობის ნაწილი გაერთიანებულ სამეფოსა და აშშ-სთან ერთად, რომლის მიზანიც რეგიონში ჩინეთის მზარდ გავლენასთან დაპირისპირებაა (Wilson. J, 2021). რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ავსტრალიამ მოახერხა თავისი ბაზრის დივერსიფიცირება და ჩინეთზე დამოკიდებულების შემცირება. მიუხედავად ამისა, ვითარება ჯერ კიდევ ჩიხშია და რთულია იმის თქმაც, შეძლებს თუ არა ორი ქვეყანა დაძაბულობის ახლო მომავალში აღმოფხვრას.

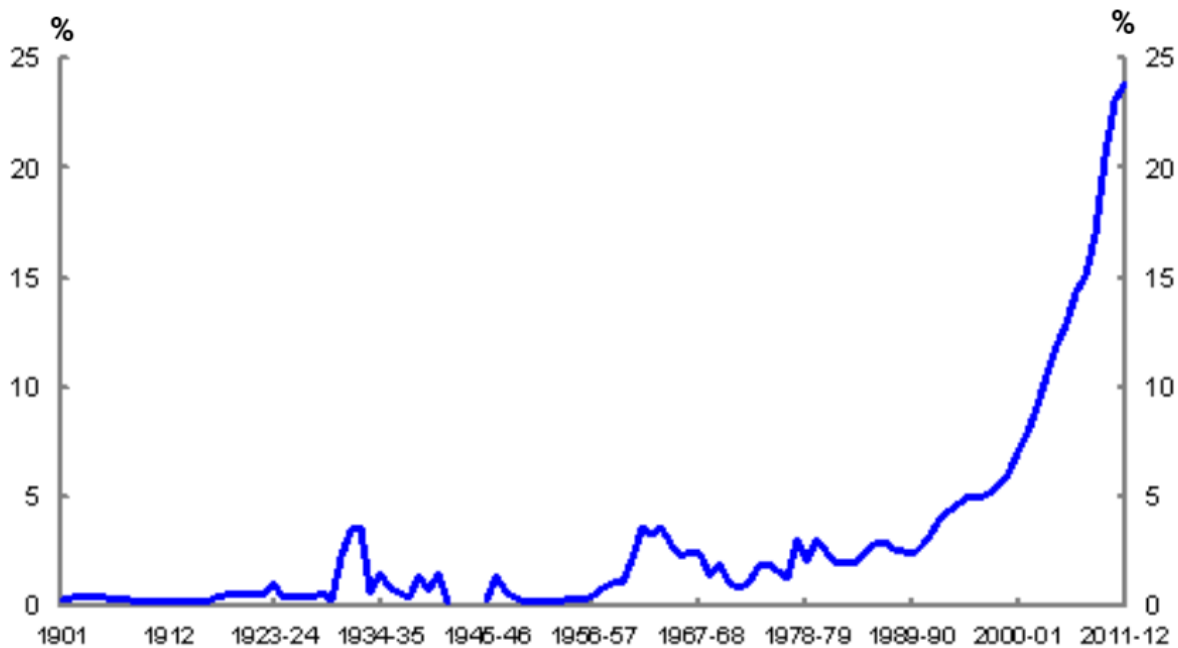
ზემოთხსენებული კონფლიქტი უკვე რამდენიმე წელია გრძელდება და დღემდე არ კარგავს აქტუალობასა და მნიშვნელობას. იმისათვის, რომ პასუხი გავცეთ საკვლევი კითხვას, უნდა გავეცნოთ ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობებს დაპირისპირების დაწყებამდე, რათა გავერკვეთ ამ ურთიერთობათა დინამიკაში, გავაანალიზოთ სავაჭრო ომის გავლენა ავსტრალიის ეკონომიკასა და პოლიტიკაზე და ზოგადად რეგიონალურ დღის წესრიგზე, რაც საშუალებას მოგვცემს გავერკვეთ დაპირისპირების არსში, გავაანალიზოთ ამ უკანასკნელის გავლენა ავსტრალიაზე და ვნახოთ, თუ როგორ იქცა მეგობრული ურთიერთობა სტრატეგიულ დაპირისპირებად.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ჩინეთსა და ავსტრალიას თანამშრომლობის საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორია გააჩნიათ, თუმცა ოფიციალური ურთიერთობები ორ სახელმწიფოს შორის მხოლოდ რამდენიმე ათწლეულია

არსებობს. დიპლომატიური ურთიერთობათა ჩამოყალიბების პირველი მცდელობა 1941 წელს უკავშირდება, როდესაც ავსტრალიის პირველი დიპლომატიური მისია გაიხსნა ჩინეთში, თუმცა კომუნისტური პარტიის გამარჯვებასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჩამოყალიბებასთან ერთად ორ ქვეყანას შორის დიპლომატიური თანამშრომლობა შეწყდა. შემდეგი ორი ათწლეულის განმავლობაში ავსტრალია არც ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კომუნისტურ მთავრობას აღიარებდა და არც ჩინეთის რესპუბლიკას ნაციონალისტური მთავრობით სათავეში. 1966 წელს დიპლომატიური მისია დაფუძნდა თაიპეიში, თუმცა 1973 წელს ავსტრალიის მთავრობამ დიპლომატიური ურთიერთობები დაამყარა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან და საელჩომ თაიპეიდან პეკინში გადმოინაცვლა (National Archives of Australia, n.d). 1973 წელსვე მოეწერა ხელი პირველ სავაჭრო შეთანხმებას ჩინეთსა და ავსტრალიას შორის. განსაკუთრებით დადებითი ტენდენციები შეინიშნებოდა 80-იანი წლებში. ორივე სახელმწიფო ხედავდა ამ ურთიერთობის მნიშვნელობას- ავსტრალია ეკონომიკურ შესაძლებლობებს ხედავდა, ჩინეთი კი, თავის მხრივ, აცნობიერებდა, რომ მოდერნიზაციის პროცესისათვის ავსტრალიასთან თანამშრომლობა სასარგებლო იყო.

ჩინეთის წილი ავსტრალიის მთლიანი საქონლის ვაჭრობაში (1901-2011)

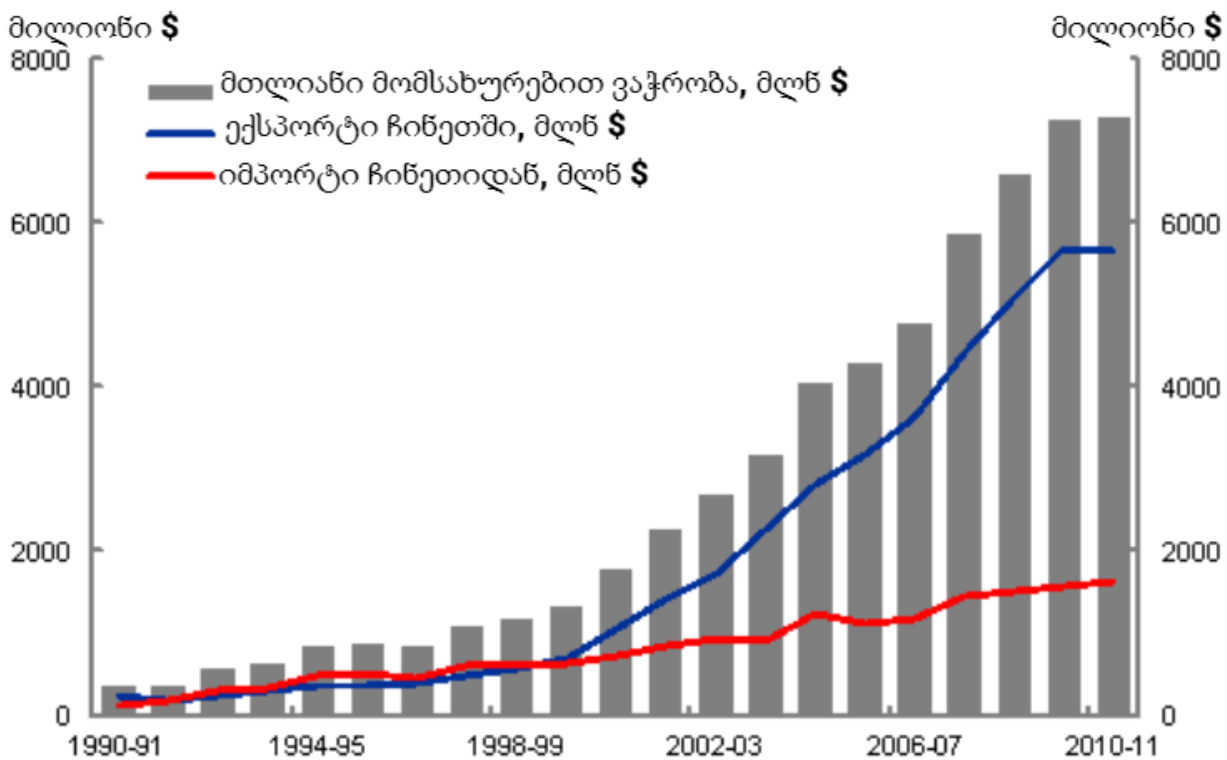
Au-

Yeung. W, Keys. A, Fischer. P, (2012), Australia-China: Not just 40 years, Australian Government, <https://treasury.gov.au/publication/economic-roundup-issue-4-2012/australia-china-not-just-40-years>

ურთიერთობათა დაღმასვლა 1989 წლის თიანანმენის ტრაგედიის კვალდაკვალ იწყება. თუმცა მალევე, 1993 წლიდან ავსტრალიამ ყინულის გადნობა დაიწყო, ვინაიდან მატყლის გასაყიდად ჩინური

ბაზარი სჭირდებოდა. 1989-2015 წლებში ჩინეთის ეკონომიკური აღმასვლის პარალელურად, ავსტრალია მასთან ახლო კავშირებს ინარჩუნებდა და ამ ისტორიული შესაძლებლობით აქტიურად სარგებლობდა. თუმცა, ამ ყოველივეს პარალელურად, ავსტრალიის მთავრობა წუხდა იმაზეც, რომ იდეოლოგიური და სისტემური განსხვავებები გამო ჩინეთს შესაძლოა ავსტრალიის ეკონომიკური დამოკიდებულება თავის სასარგებლოდ გამოეყენებინა (Jiang. Y, 2021). თუმცა, საბოლოო ჯამში ეს დამოკიდებულება მაინც უფრო ოპტიმისტურმა მიდგომამ გადაწონა და ურთიერთობათა გაღრმავება გაგრძელდა.

მომსახურებით ვაჭრობა ჩინეთთან (1991-2011)

Au-Yeung. W, Keys. A, Fischer. P, (2012), Australia-China: Not just 40 years, Australian Government, <https://treasury.gov.au/publication/economic-roundup-issue-4-2012/australia-china-not-just-40-years>

2012 წელს სი ძინფინგის გაპრეზიდენტების შემდეგ ორი ქვეყანა „საერთო ნდობასა და საერთო სარგებელზე დაფუძნებული სტრატეგიული პარტნიორობაზე“ შეთანხმდა. დიდი ბრიტანეთის, რუსეთისა და გერმანიის შემდეგ ავსტრალია მეოთხე ქვეყანა გახდა, რომელმაც ჩინეთთან ამგვარ შეთანხმებას მიაღწია (Liu.W, & Hao,Y, 2014). ავსტრალიის კეთილგანწყობას ჩინეთის მიმართ ადასტურებდა ისიც, რომ 2008 წელს ავსტრალიამ უარი განაცხადა ოთხმხრივი უსაფრთხოების

დიალოგში, ე.წ. QUAD-ში შემდგომ მონაწილეობაზე, ალიანსზე, რომლის მიზანსაც ჩინეთის დაბალანსება წარმოადგენდა ინდო-წყნარი ოკეანის რეგიონში (Wyeth. G, 2017).

2015 წელს ხელი მოეწერა თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებას, რომლის მიზანაც ორ სახელმწიფოს შორის ვაჭრობისა და ინვესტირების გაძლიერება იყო. შეთანხმების თანახმად, ავსტრალიიდან ექსპორტირებული თითქმის ყველა საქონელი უბაჟოდ შევიდოდა ჩინეთში, სოფლის მეურნეობის სფეროს პროდუქტებთან მიმართებით გაუქმდა გარკვეული ტარიფები. ამასთან, შეთანხმება აადვილებდა ინვესტირებას ორივე ქვეყანაში (Department of foreign affairs and trade, 2018). ამავე 2015 წელს ავსტრალია აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკის დამფუძნებელი წევრი გახდა და ჩინურ კერძო კომპანიას დარვინის პორტი იჯარით გადაეცა.

თუმცა, შეხმატკბილებამ დიდხანს არ გასტანა და 2016 წლიდან ურთიერთობა უკიდურესად დაიძაბა. 2016 წელს, როდესაც საერთაშორისო ტრიბუნალმა ჩინეთის პრეტენზიები სამხრეთ ჩინეთის ზღვაზე უარყო, ავსტრალიამ მოუწოდა ჩინეთს, დამორჩილებოდა გადაწყვეტილებას, თუმცა ჩინელმა დიპლომატებმა საპასუხოდ მოუწოდეს ავსტრალიას „წესიერად მოქცეულიყო“ და დაცინვით ავსტრალიას „ქალაქის კატა“ უწოდეს. მალევე სკანდალის ფონზე გამოაშკარავდა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის მიერ ავსტრალიის პოლიტიკაზე გავლენის მოხდენის მცდელობები. 2018 წელს ავსტრალიამ აკრძალა ჩინური ფირმებს Huawei-სა და ZTE-ს მონაწილეობა 5G ინტერნეტ ქსელების მშენებლობაში (Geopolitical Monitor, 2021). ასევე, 2017 წელს ავსტრალია ხელახლა შეუერთდა QUAD ალიანსს, ვინაიდან სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში ჩინეთის ბოლოდროინდელმა გააქტიურებამ რეგიონულ სტაბილურობას საფრთხე შეუქმნა, ალიანსის წევრობა კი გარკვეულ უსაფრთხოების გარანტიებს აძლევდა ავსტრალიას.

მეთოდოლოგია

ნაშრომი მეთოდოლოგიურად განეკუთვნება თვისებრივი კვლევის კატეგორიას. გამოყენებულია ლიტერატურის დამუშავების ე.წ. „სამაგიდო ხერხი“. განსაზღვრულ საკვლევ კითხვაზე პასუხის გასაცემად მოვიშველიეთ გავლენიან მკვლევართა და ანალიტიკოსთა ნაშრომები, შესაბამისი დოკუმენტები და წერილობითი მასალა, ამასთანავე აკადემიური და სამეცნიერო ლიტერატურა, მედიაში გამოქვეყნებული ინფორმაცია, პირველადი, მეორეული და მესამეული წყაროები. გამოყენებულია შემთხვევის შესწავლის (case study) მეთოდი, რომლის საშუალებითაც ხდება ამა თუ იმ მოვლენაზე სიღრმისეული დაკვირვება, რამაც საშუალება მოგვცა სიღრმისეულად გაგვეანალიზებინა „სავაჭრო ომის“ დაწყების მიზეზები და შემდეგ განვითარებული მოვლენები. ამასთან, სავაჭრო ომის ეკონომიკური გავლენის განსასაზღვრად ნაშრომში მოყვანილია სხვადასხვა სახის სტატისტიკური მონაცემი, რომლებიც გვაძლევს საშუალებას ვნახოთ, თუ როგორი სავაჭრო ბალანსი არსებობდა ჩინეთ-ავსტრალიას შორის, როგორ იცვლებოდა ის დროთა განმავლობაში და როგორი გავლენა იქონია მასზე სავაჭრო ომმა. აღნიშნული აკადემიური ინსტრუმენტების გამოყენების საფუძველზე წარმოვადგინეთ საკითხის სიღრმისეულ ანალიზს და სინო-ავსტრალიური სავაჭრო ურთიერთობების

დინამიკას, რომელიც ისტორიულად, დროის სვლის ფონზე, არაერთი პერიპეტითა და არამდგრადი ურთიერთდამოკიდებულებებით ხასიათდება.

„სავაჭრო ომის“ დაწყება და გავლენა ავსტრალიაზე

დაძაბულობამ ავსტრალიასა და ჩინეთს შორის პიკს 2020 წლის გაზაფხულზე მიაღწია, მას შემდეგ, რაც ავსტრალიის პრემიერ-მინისტრმა სკოტ მორისონმა განაცხადა, რომ მხარს დაუჭერდა დამოუკიდებელ გამოძიებას პანდემიის წარმოშობის მიზეზების გასარკვევად. ამ ყოველივეს აღშფოთება მოჰყვა პეკინის მხრიდან, ვინაიდან ამ განცხადებით საფრთხე ექმნებოდა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის პრესტიჟს. ამიტომაც ავსტრალიის გასაჩუმებლად ჩინეთმა მის ყველაზე სუსტ რგოლს შეუტია - ავსტრალიის 150 მილიარდიან საექსპორტო ბაზარს ჩინეთთან.

ქერი, საქონლის ხორცი, ქვანახშირი, სპილენძი, გაზი, ბამბა, შაქარი, ხე-ტყვე, ღვინო, მატყლი-მოულოდნელად სხვადასხვა ტარიფებს დაექვემდებარა და ჩინეთმა ფაქტობრივად შეწყვიტა მათი შექენა. ავსტრალიური ნახშირის გადამტანი გემები ჩინეთის პორტებში დაბრკოლებებს აწყდებოდნენ და თვეების განმავლობაში ელოდებოდნენ პროცესთა დასრულებას. ამას დაერთო ისიც, რომ 2020 წლის ივლისში ავსტრალიამ ოფიციალურად უარყო ჩინეთის პრეტენზიები სამხრეთ ჩინეთის ზღვაზე გაეროს დეკლარაციაში, რამაც კიდევ უფრო გაამწვავა სიტუაცია. დეკლარაცია ყურადღებას ამახვილებდა 2016 წლის საარბიტრაჟო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე, რომელიც ჩინეთის პრეტენზიებს სამხრეთ ჩინეთის ზღვაზე უსაფუძვლოდ აცხადებდა.

18 ნოემბერს დაძაბულობამ პიკს მიაღწია, როდესაც პეკინმა ავსტრალია „ორმხრივი ურთიერთობების მონამვლაში“ დაადანაშაულა. ჩინეთმა ავსტრალიის მთავრობას წარუდგინა „14 საჩივარი“, სადაც ჩამოთვლილი იყო ჰარმონიულ ურთიერთობათა აღსადგენად ავსტრალიის მიერ განსახორციელებელი ქმედებები. პირველ რიგში დოკუმენტი ავსტრალიის სტრატეგიული პოლიტიკის ინსტიტუტის მიერ დაფინანსებული „ანტიჩინური“ კვლევების დაფინანსების შეწყვეტას ითხოვდა. მოთხოვნილი იყო ჩინელი უუნარლისტების რეიდების შეწყვეტა, ტაივანთან, ჰონგ-კონგთან და სინძინაგის პროვინციასთან დაკავშირებული საკითხების მხარდაჭერის შეწყვეტა, Covid-19-ის წარმოშობის შესახებ დამოუკიდებელი გამოძიების შეწყვეტა, ჰუავეის აკრძალვის გაუქმება, ინფრასტრუქტურულ და აგრიკულტურულ სექტორში ჩინური ინვესტიციების დაბლოკვის გადაწყვეტილების უკან გახმობა და სხვა. (Geopolitical Monitor, 2021).

ყოველივე ამასთან ჩინეთმა მიანიშნა ავსტრალიას, უარი ეთქვა სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში ნავიგაციის თავისუფლების ოპერაციაში მონაწილეობაზე. ამის პარალელურად ავსტრალიამ მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში ჩინეთის ტარიფების წინააღმდეგ ოფიციალური საჩივარი შეიტანა. ჩინეთმა კი თავის მხრივ, კიდევ უფრო გაზარდა ღვინოზე არსებული ტარიფები და 2020 წლის დეკემბრიდან 2021 წლის აპრილამდე ჩინეთში ავსტრალიური ღვინის ექსპორტის მოცულობა 325 მილიონი აშშ დოლარიდან 12 მილიონ აშშ დოლარამდე შემცირდა.

ამასთან, 2020 წელს მიღებული კანონმდებლობით ავსტრალიის ფედერალურ მთავრობას მიენიჭა უფლება ვეტო დაადოს ავსტრალიის შტატების მიერ უცხოელ ინვესტორებთან დადებულ შეთანხმებებს, რაც ჩინეთის „სარტყელი და გზა“ ინიციატივაზე მიმართულ დარტყმად იქნა აღქმული პეკინის მხრიდან (Lee. J, 2020). და მართლაც, მალევე ავსტრალიის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ვიქტორიას შტატში „სარტყელისა და გზის“ ინიციატივის ორი გარიგება გააუქმა და დაინო ჩინეთისათვის 2015 წელს იჯარით მიცემულ დარვინის პორტის სტატუსის ხელახალი განხილვა. საინტერესოა ისიც, რომ სულ ახლახან ავსტრალია აშშ-ს მიერ პეკინის ოლიმპიადისათვის გამოცხადებულ დიპლომატიურ ბოიკოტს შეუერთდა.

ბოლოდროინდელმა დაპირისპირებამ უარყოფითი გავლენა იქონია ისედაც არამყარ სინო-ავსტრალიურ ურთიერთობებზე და მიგვიყვანა მდგომარეობამდე, რომელმაც დააზარალა ორივე ქვეყნის ეკონომიკა და დიპლომატიური ურთიერთობებიც ჩიხში შეიყვანა. ჩინეთის მნიშვნელობა განუსაზღვრელია ავსტრალიისათვის, ვინაიდან ავსტრალია ერთ-ერთია იმ ძალიან მცირე სახელმწიფოთა შორის, რომელთა ექსპორტიც ჩინეთიდან იმპორტს აღემატება, ამასთან ავსტრალიური ექსპორტის 1/3 სწორედ ჩინურ ბაზარზე ხვდება. აქედან გამომდინარე, ნავარაუდევია იყო, რომ ეს სავაჭრო ომი ავსტრალიის ეკონომიკას ჩამოშლიდა, თუმცა ავსტრალიამ საოცარი რეზისტენტობა გამოიჩინა და მოახერხა არათუ გადარჩენილიყო, არამედ სიტუაცია თავის სასიკეთოდ გამოეყენებინა და აქამდე ჩინეთზე დამოკიდებული ბაზრის დივერსიფიკაცია მოეხდინა.

ზარალი მართლაც უდიდესი აღმოჩნდა. 2021 წლის პირველი ცხრა თვის მონაცემების მიხედვით, 2019 წელთან შედარებით, ავსტრალიის ექსპორტმა 17,3 მილიარდი დოლარით ნაკლები შეადგინა. მხოლოდ ღვინის ექსპორტმა 480 მილიონი აშშ დოლარის ვარდნა განიცადა. (News.com.au, 2021). უდიდესი დარტყმა მიაღდა ინვესტიციების სფეროს- 2020 წელს უცხოური ინვესტიციების რაოდენობამ ავსტრალიაში 61%-ით დაიკლო.

მრავალმა სექტორმა და ინდუსტრიამ უმძიმესი დარტყმა მიიღო, თუმცა ავსტრალიამ მოახერხა ადაპტაცია, ბაზრის დივერსიფიკაცია და სხვა სახელმწიფოებთან ექსპორტი გაიზარდა. იგი ბაზრის დივერსიფიკირებას ცდილობს ევროპის, ახლო აღმოსავლეთსა და აზიის ხარჯზე. მაგალითად, გასულ წელს ქვანახშირის ექსპორტი ინდოეთის ხარჯზე 9,5 მილიარდი აშშ დოლარით გაიზარდა. მიუხედავად იმისა, რომ ჩინეთში ავსტრალიური ექსპორტის სრულმა რაოდენობამ 10 მილიარდი აშშ დოლარით დაიკლო, ბაზრების დივერსიფიკირების ხარჯზე სხვა ბაზრებზე ავსტრალიური ექსპორტის რაოდენობა 14 მილიარდი აშშ დოლარით გაიზარდა.

ისიც უნდა ითქვას, რომ მიუხედავად შეფერხებული ექსპორტისა, 2020 წელს ავსტრალიის ექსპორტის 40% მაინც ჩინეთის ბაზარზე ხვდებოდა, მაშინ, როდესაც 2019 წელს ეს მაჩვენებელი 38,2%-ს უდრიდა. თუმცა ახლა, როდესაც ავსტრალია სანქციების ქვეშაა, ჩინეთზე ეკონომიკური დამოკიდებულების შემცირება ძალიან მნიშვნელოვანია. (Okano. Y, 2021). სანქციების ფონზეც კი ავსტრალიური რკინის ექსპორტმა ჩინეთში რეკორდულ დონეს მიაღწია, რაც ხაზს უსვამს ჩინეთის დამოკიდებულებას ავსტრალიაზე, აგრარული სტიმულის გამო ჩინეთს ახლა უფრო ესაჭიროება რკინის მადანი, ვიდრე

აქამდე. ამასთან რკინის მადნის ალტერნატიული მომწოდებელი ჩინეთისათვის ბრაზილიაა, თუმცა ბრაზილიაში კორონავირუსის პანდემიისა და შიდა პრობლემების გამო, ჩინეთი ფაქტობრივად უალტერნატივოდ დარჩა.

დაპირისპირებამ არანაკლებ სერიოზული გავლენა მოახდინა ჩინეთზე. მაგალითად, ნახშირის იმპორტირების შეწყვეტის გამო ჩინეთი იძულებული გახდა ქვანახშირის სხვა ბაზრები მოეძებნა და დაიწყო ქვანახშირის რუსეთისა და ინდონეზიისაგან შეძენა, რომელიც ავსტრალიურ ქვანახშირზე 25%-ით ძვირი ღირს (Seidal, J., 2021). იანვარსა და თებერვალში ავსტრალიურ ნახშირზე დანესებულმა აკრძალვამ ჩინეთის დიდი ნაწილი ელექტროენერჯის გარეშე დატოვა.

ჩინეთმა ვერ გაითვალისწინა თუ რამდენად იყო დამოკიდებული ავსტრალიასა და მის ქვანახშირზე, ვინაიდან საკუთარი ელექტროენერჯის 65%-ს იგი სწორედ ქვანახშირისაგან იღებს. აღსანიშნავია, რომ ჩინეთი ქვანახშირის ერთ-ერთ უდიდესი მსოფლიო მწარმოებელია, თუმცა ინდუსტრიული მრეწველობისათვის გამოსაყენებელ ქვანახშირს იგი სხვა ქვეყნებისაგან იღებს, რომელთა შორისაც პირველი ადგილი ავსტრალიას უჭირავს. ავსტრალიიდან იმპორტის შეჩერებასთან ერთად უფრო აქტიურად დაიწყო ადგილობრივი ქვანახშირის მოპოვება, თუმცა ამას დაერთო წყალდიდობები ჩინეთის აღმოსავლეთ და სამხრეთ ნაწილებში, რის გამოც დაიხურა ჩინური და ინდონეზიური ქვანახშირის მალაროები, ყველაფერთან ერთად გამკაცრდა სხვადასხვა სახის უსაფრთოხების წესები, რამაც კიდევ უფრო შეამცირა ქვანახშირის მოპოვება. ამ ყველაფერმა ერთად მიგვიყვანა მდგომარეობამდე, როცა ჩინურ ქალაქებს ელექტროენერჯია აღარ მიეწოდებოდათ, რამაც შეაფერხა ქარხანათა მუშაობა და დააზარალა მიწოდების ჯაჭვები. ამ ყოველივემ ძალიან დიდი გავლენა მოახდინა ჩინეთის პრესტიჟზე, ბევრმა კომპანიამ, რომელიც ჩინურ წარმოებას ეყრდნობა, გაანალიზა, რომ ჩინეთში წარმოება არასაიმედო გახდა, ამიტომაც მრავალმა დიდმა კორპორაციამ წარმოების ბაზრები ჩინეთიდან სხვა ქვეყნებში გაიტანა. 2021 წელს, 13 წლის განმავლობაში პირველად ჩინური წარმოების მრეწველობა შემცირდა (Chapple, J., 2021).

ამერიკის შეერთებული შტატების როლი

ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობებზე საუბრისას წარმოუდგენელია არ ვახსენოთ ამერიკის შეერთებული შტატები და მისი გავლენა ამ ურთიერთობაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ უპირველესი შემათფერხებელი ფაქტორი ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობებისათვის სწორედ ავსტრალია-აშშს ალიანსია. როგორც ვიცით, ბოლო ათწლეულების განმავლობაში აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებმა სწრაფი ეკონომიკური ზრდა განიცადეს, ამან შეცვალა აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონის სტრუქტურა, რამაც ამერიკის შეერთებული შტატების რეგიონში დაბრუნება გამოიწვია. ჩინეთის ეკონომიკურ აღზევებასა და აშშს აზია-წყნარ ოკეანეთში დაბრუნებით რეგიონი მნიშვნელოვან ცვლილებებს განიცდის, მოვლენათა ამგვარი განვითარება კი გავლენას ახდენს ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობებზე.

აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონი საინტერესო ფენომენს წარმოადგენს და რეგიონის ქვეყნებს დიდი წინაშე აყენებს. აქ ხშირად იქნება სამხრეთი კავშირები, როდესაც მცირე ან საშუალო ძალის სახელმწიფოები იძულებულნი არიან ჩინეთს დაეყრდნონ, როგორც სავაჭრო და ეკონომიკურ პარტნიორს, მეორე მხრივ კი აშშს, როგორც უსაფრთხოების გარანტორს. ავსტრალია ამის შესანიშნავი მაგალითია- ეკონომიკური ურთიერთობების ჩინეთთან შენარჩუნება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია მისთვის, თუმცა აშშსთან სტრატეგიული ურთიერთობა მისი საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის ქვაკუთხეა. ჩინეთის ეკონომიკურ აღზევებასთან ერთად ავსტრალიას ეშინია იმის, რომ ჩინეთი შესაძლოა რეგიონული ჰეგემონი გახდეს, რაც, რა თქმა უნდა, საფრთხეს შეუქმნის მის ეროვნულ უსაფრთხოებას. ამიტომაც ცდილობს ჩინეთისაგან მომავალი საფრთხის აშშსთან კოოპერაციით დარეგულირებას, რაც რასაკვირველია ჩინეთის მხრიდანაც საფრთხედ აღიქმება. საბოლოო ჯამში ყოველივე ზემოთხსენებული გვიჩვენებს, რომ აშშ-ავსტრალიის ურთიერთობები სინო-ავსტრალიურ ურთიერთობებზე პირდაპირ გავლენას ახდენს. (HE LiJuan, 2012).

მიზეზი იმისა, თუ რატომ ვერ გადაიზარდა სინო-ავსტრალიური ეკონომიკური თანამშრომლობა პოლიტიკურ თანამშრომლობაში შეიძლება იდეოლოგიურ განსხვავებებში მდგომარეობდეს, სწორედ აქედან გამომდინარე, ზოგიერთი მკვლევარი თვლის, რომ ავსტრალია ვერასდროს გახდება ჩინეთის „ნამდვილი მეგობარი“. მათ ისიც ესმით, რომ ამ ყოველივეს უკან აშშ-ჩინეთის სტრატეგიული კონკურენცია დგას. ჩინეთი აცხადებს, რომ აშშ-ავსტრალიის ალიანსი აზია-წყნარ ოკეანეთში მის დასაბალანსებლად ყოველად უადგილოა იმის გათვალისწინებით, რომ ჩინეთის მშვიდობიანი აღზევება ხელსაყრელია როგორც რეგიონისათვის, ისე ავსტრალიის ეკონომიკური განვითარებისათვის (LI Fujian, 2012).

AUKUS- როგორც თავდაცვის საშუალება

ცალკე აღნიშვნას იმსახურებს ის ფაქტი, რომ მიმდინარე წლის სექტემბერში ავსტრალიამ, გაერთიანებულმა სამეფომ და შეერთებულმა შტატებმა გამოაცხადეს ახალი თავდაცვითი პაქტის შექმნა აზია-წყნარი ოკეანეთის რეგიონში, სახელწოდებით „AUKUS“, რომლის მიზანაც აზია-წყნარი ოკეანეთის რეგიონში ჩინეთის მზარდი ძალის დაბალანსება და დომინანტობისაკენ მიმართული ქმედებებისა და გეოპოლიტიკური ექსპანსიის შეკავებაა. პაქტი ითვალისწინებს ავსტრალიისთვის აშშ-ის და ბრიტანეთის ტექნოლოგიების გაზიარებას, რომლის საფუძველზეც ავსტრალია უახლოესი ორი ათწლეულის განმავლობაში თავის მოძველებულ წყალქვეშა ფლოტს ატომური წყალქვეშა ნავებით ჩაანაცვლებს. პაქტი ასევე გულისხმობს თანამშრომლობას ხელოვნური ინტელექტის შემუშავებისა და სხვა ტექნოლოგიურ სფეროებში, რაც შედეგად ამ ქვეყნების ყველაზე ფართომასშტაბიანი თავდაცვითი თანამშრომლობის ჩარჩოს ქმნის (ბადრიძე, გ, 2021).

პაქტის შექმნას, რა თქმა უნდა, უკმაყოფილება მოჰყვა ჩინეთის მხრიდან, იგი შეფასებული იქნა როგორც „წარმოუდგენლად უპასუხისმგებლო“. ჩინეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის განცხადებით, პაქტი ძირს უთხრის რეგიონულ მშვიდობას და აძლიერებს შეიარაღებისათვის რბოლას. ჩინეთი აფრთხილებს ავსტრალიას, რომ არ მიჰყვეს აშშს ჩინეთთან დაპირისპირებაში, ვინაიდან „ჩინეთი არ

იყუყუანებს მისი დასჯისას” (Girard. B, 2021). თუმცა აქვე უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ ჩინეთის მიერ აუკუსი დიდ საფრთხედ არ აღიქმება, ვინაიდან მისი საზღვაო ინფრასტრუქტურა და შესაძლებლობები ბევრად დანინაურებულია და ჩინეთს მშვიდად ყოფნის საშუალებას აძლევს.

დასკვნა

1973 წელს ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების შემდეგ სინო-ავსტრალიურმა ურთიერთობებმა მრავალი აღმასვლა და დაღმასვლა განიცადა. მიუხედავად ამისა, ორი ქვეყანა დადებით დამოკიდებულებას ინარჩუნებდა ერთმანეთის მიმართ და სულ უფრო და უფრო აღრმავებდა ეკონომიკურ თანამშრომლობასა და ურთიერთდამოკიდებულებას, რაც, რა თქმა უნდა, ორივე ქვეყნისათვის ხელსაყრელი იყო და ორმხრივი მოგების პრინციპს ეფუძნებოდა. თუმცა, 2020 წელს განვითარებული მოვლენების გამო ჩინეთ-ავსტრალიის ურთიერთობები 1973 წლის შემდეგ ასეთ დაბალ ნიშნულზე არასდროს არ ყოფილა. ორი ქვეყნის შორის არსებული მეგობრობა და ეკონომიკური თანამშრომლობა სტრატეგიულ დაპირისპირებაში გადაიზარდა. ავსტრალიის ბუნებრივი რესურსებისათვის ბრძოლა, აშშს მხარდაჭერილი სამხედრო გავლენა აზია-წყნარ ოკეანეში და ავსტრალიელი კონსერვატორი ლიდერები კიდევ უფრო ამწვავებენ სიტუაციას.

ანალიტიკოსების აზრით, ჩინეთს ყველაზე მეტად ავსტრალიის აშშსთან ალიანსი ადარდებს. ჩინეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროს სპიკერის განცხადებით, „ავსტრალია და აშშ მიზანმიმართულად ებრძვიან ჩინეთს და ახდენენ მის დისკრედიტაციას საკუთარი გეოპოლიტიკური ინტერესებისათვის, ერევან ჩინეთის საშინაო საქმეებში და რეგიონის საგარეო ურთიერთობებს საფრთხის ქვეშ აყენებენ”. ჩინეთს არ მოსწონს ავსტრალია-აშშს სამხედრო ალიანსი, მათი ლიდერების „იდეოლოგიური” იდეები და ავსტრალიის მზარდი კავშირები სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის სახელმწიფოებთან, მათ შორის სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში მის პრეტენდენტებთან (Voice of America, 2021).

ავსტრალიის აშშსაკენ გადახრა და ავსტრალიის მიერ აშშს „აზიისაკენ შემობრუნების” პოლიტიკის მხარდაჭერა ორ სახელმწიფოს შორის დიპლომატიურ ნდობას ამცირებს. ავსტრალია ინარჩუნებს რეგიონულ და დასავლურ-ცენტრულ მიდგომას და მხარს უჭერს მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ჩამოყალიბებულ წესრიგს აზია-წყნარ ოკეანეში (Driver. S, 2020). ჰონგ-კონგში განხორციელებულმა ანტიდემოკრატიულმა ქმედებებმა და უიღურების წინააღმდეგ გატარებულმა პოლიტიკამაც დამატებითი საფიქრალი გაუჩინა ავსტრალიას. ამ კრიზისმა გვაჩვენა, რომ ავსტრალია ერთ-ერთია იმ ძალიან ცოტა სახელმწიფოთა შორის, რომელსაც შეუძლია გავლენა მოახდინოს ჩინეთის ეკონომიკაზე და შეიძლება ვთქვათ, რომ თუ ავსტრალია გააგრძელებს დასავლეთთან კიდევ უფრო დაახლოებას, ნაპრალი ჩინეთსა და დასავლეთს შორის კიდევ უფრო გაიზრდება.

ჩინეთი შესაძლოა დიდი და მნიშვნელოვანი ეკონომიკური პარტნიორი იყოს, თუმცა ის არ არის ერთადერთი ალტერნატივა. საერთაშორისო მარკეტები სწრაფად იცვლება და ადაპტირდება სანქციებზე და რეალურად ამცირებს მათ გავლენას. ადაპტირების პროცესი მართალია არ არის

უმტკივნეულო, თუმცა იმაზე ნაკლებად ხარჯიანი და პოლიტიკური დესტაბილიზაციის გამომწვევია, ვიდრე ერთი შეხედვით ჩანს. ავსტრალია კი ამის ძალიან კარგი მაგალითი აღმოჩნდა, მან დაამტკიცა, რომ მას შეუძლია ჩინეთს დაუპირისპირეს და ზრდა განაგრძოს სავაჭრო სანქციებისა და იძულებითი ეკონომიკური გათიშვის მიუხედავად.

მიუხედავად ამისა, ავსტრალია ჭკვიანურად უნდა მოიქცეს, ვინაიდან მან იცის, რომ ეს ურთიერთობა მისთვის უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ჩინეთისათვის. სწორედ ამიტომ ცდილობს იგი მოლაპარაკების მაგიდასთან მოიყვანოს ჩინეთი და ურთიერთობათა სტაბილიზაციის გზა გამოიხსოს, თუმცა ვხედავთ, რომ ჩინეთი ჯერ-ჯერობით უარზეა და ამ პრობლემის გადაჭრა ახლო მომავალშიც საკმაოდ საკამათოა. მიმდინარე სიტუაციის ფონზე კი ავსტრალიისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია გააძლიეროს საკუთარი ბაზრის დივერსიფიკაცია. 2022 წლის გაეროს გენერალური ასამბლეის სხდომისას, ავსტრალიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა პენი ვონგმა განაცხადა, რომ ორივე მხარე გადადგამდა ნაბიჯებს სტაბილური ურთიერთობების მისაღწევად. ჩინეთის მინისტრის განცხადებით კი, 50-წლიანი დიპლომატიური ურთიერთობების გათვალისწინებით, ორ ქვეყანას უნდა ჰქონდეს სტაბილური კავშირი, რომელიც არ იქნება მიდრეკილი ასეთი ინცინდენტებისაკენ (Reuters, 2022). ურთიერთობათა სტაბილიზაციასა და შემდგომ განვითარებაზე საუბარი რთულია. ავსტრალიის ახლახან არჩეული ლეიბორისტული მთავრობა ცდილობს აღადგინოს კონსერვატიული მთავრობის პერიოდში მკვეთრად გაუარესებული ურთიერთობები. შესაძლოა ჩინეთმა შეარბილოს საკუთარი „მეომარი მგლის დიპლომატია“, რომელსაც ასე აქტიურად იყენებს ბოლო დროს ავსტრალიის მიმართ და დაძაბულობის შემსუბუქებაზე დაიწყოს მუშაობა. ვიცე-პრემიერ მინისტრ რიჩარდ მარლესის განცხადებით, წინა მთავრობას მეტად მტრული ტონი ჰქონდა, მისი მთავრობა კი ამ ტონის შეცვლას ცდილობს.

საბოლოო ჯამში ჩვენ ვნახეთ, თუ როგორ გადაიქცა ორი ქვეყნის მეგობრული ურთიერთობა სტრატეგიულ დაპირისპირებად. ავსტრალიამ თავისი ქმედებებით ჩინეთი გააბრაზა, რამაც საბოლოო ჯამში თითქმის სავაჭრო ომამდე მიგვიყვანა. ერთი შეხედვით ეკონომიკური დაპირისპირების უკან ცალსახად პოლიტიკური მიზეზები დგას- ავსტრალიის მიერ ანტი-ჩინური ნარატივის გაჟღერებამ, დასავლეთთან დაახლოებამ და აზია-წყნარ ოკეანეთში ჩინეთის დასაბალანსებლად ალიანსში განწევრიანებამ ჩინეთი აიძულა „მეომარი მგლის დიპლომატია“ გამოეყენებინა, შესაძლო საფრთხე თავიდან აერიდებინა და საკუთარი გავლენის სფერო დაეცვა, რის მისაღწევადაც კარგად ნაცადი ეკონომიკური სანქციების გამოყენება განიზრახა. თუმცა საბოლოო ჯამში მივიღეთ მდგომარეობა, რომელმაც არათუ ავსტრალია, არამედ ორივე ქვეყანა დააზარალა და დაანახა კიდევ ჩინეთს, რომ მისი „მეომარი მგლის დიპლომატია“ ყოველთვის არ მუშაობს და რომ ეკონომიკური ძალა ყოველთვის არ არის პოლიტიკურად გადამწყვეტი. მიუხედავად ამისა, უნდა ვთქვათ, რომ ჩინეთსაც ესმის ავსტრალიასთან თანამშრომლობის ეკონომიკური თუ სტრატეგიული სარგებელი და ამიტომაც სავარაუდოა, რომ ადრე თუ გვიან მასთან ურთიერთობათა სტაბილიზაციას შეეცდება.

ბიბლიოგრაფია:

1. ბაღრიძე. გ (2021), AUKUS - ახალი გეოპოლიტიკური რეალობის მომასწავებელი გაერთიანება, <https://www.gfsis.org/files/library/pdf/AUKUS-3087.pdf?fbclid=IwAR2VpXfrDLc07hIRFZPRbgVMAHMVTi9Lbj-sQtw7vmxpwVxnhkXTEr-AvM4>
2. Australian government: Department of foreign affairs and trade, (2018), ChAFTA outcomes at a glance, <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/chafta-outcomes-at-a-glance.pdf>
3. Au-Yeung. W, Keys. A, Fischer. P, (2012), Australia-China: Not just 40 years, Australian Government, <https://treasury.gov.au/publication/economic-roundup-issue-4-2012/australia-china-not-just-40-years>
4. Chapple. J, (2021), How Australia Is Crashing the World Economy And Taking Down China, <https://www.youtube.com/watch?v=uGzCQZUrs2k&t=14s>
5. Driver. S, (2020), Panic Stations: Australia's Scramble to Defend Against China in the Asia-Pacific, <https://www.e-ir.info/pdf/86725>
6. Geopolitical Monitor, (2021), Timeline: The Downward Spiral of China-Australia Relations, <https://www.geopoliticalmonitor.com/timeline-the-downward-spiral-of-china-australia-relations/>
7. Girard. B, (2021), China's AUKUS Response Highlights Beijing's Bunker Mentality, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2021/10/chinas-aukus-response-highlights-beijings-bunker-mentality/>
8. HE LiJuan, (2012), Key Challenges in the Australia- China Relationship, „*Looking Backwards ,Looking Ahead: 40 Years Of Australia-China Relations*”, pp 2-5, https://www.griffith.edu.au/_data/assets/pdf_file/0037/299818/Regional-Outlook-Paper-42-Australia-China-Futures-Dialogue-web.pdf
9. Jiang. Y, (2021), A brief history of Sino-Australian political relations from 1949 to 2020, <https://modern diplomacy.eu/2021/02/22/a-brief-history-of-sino-australian-political-relations-from-1949-to-2020/>
10. Lee. J, (2020), Australia-China relations: A short history of a downward spiral, <https://supchina.com/2020/12/17/australia-china-relations-a-short-history-of-a-downward-spiral/>
11. LI Fujian, (2012), The Sino-Australian Relationship: Towards a Brighter Future, „*Looking Backwards ,Looking Ahead: 40 Years Of Australia-China Relations*”, pp.6-9, https://www.griffith.edu.au/_data/assets/pdf_file/0037/299818/Regional-Outlook-Paper-42-Australia-China-Futures-Dialogue-web.pdf
12. National Archives of Australia, (n.d), Australia's diplomatic relations with China, <https://www.naa.gov.au/sites/default/files/2020-05/fs-247-australias-diplomatic-relations-with-china.pdf>
13. News.com.au, (2021), America's massive profit at Australia's expense revealed as trade war with China escalates, <https://www.news.com.au/finance/economy/australian-economy/americas->

[massive-profit-at-australias-expense-revealed-as-trade-war-with-china-escalates/news-story/71d943f90c03b3f4d00f9e7ec1890a76](https://www.mitsui.com/mgssi/en/report/detail/_icsFiles/afieldfile/2021/05/13/2103sp_okano_e_1.pdf)

14. Okano. Y, (2021), DEEPENING CONFLICT BETWEEN AUSTRALIA AND CHINA —A TRANSITION PERIOD TO A NEW EQUILIBRIUM POINT—, https://www.mitsui.com/mgssi/en/report/detail/_icsFiles/afieldfile/2021/05/13/2103sp_okano_e_1.pdf
15. Reuters, (2022). Australia seeks stable ties with 'great power' China, minister says, <https://www.reuters.com/world/china/australia-seeks-stable-ties-with-great-power-china-minister-says-2022-09-23/>
16. Schuman. M, (2021), China Discovers the Limits of Its Power, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2021/07/china-australia-america/619544/>
17. Seidal. J, (2021), How China's trade war with Australia backfired, <https://www.news.com.au/finance/economy/australian-economy/how-chinas-trade-war-with-australia-backfired/news-story/45175246c2cf0111fb6bfd4e3af690fe>
18. TLDR News Global, (2021), How China and Australia Fell Out: From Friends to Enemies - TLDR News, <https://www.youtube.com/watch?v=anoHHD6kky8>
19. Voice of America, (2021), What Decade of Decline in Bilateral Ties Means for China, Australia, <https://www.voanews.com/a/what-decade-of-decline-in-bilateral-ties-means-for-china-australia/6243700.html>
20. Wilson. J, (2021), Australia Shows the World What Decoupling From China Looks Like, *Foreign Policy Magazine*, <https://foreignpolicy.com/2021/11/09/australia-china-decoupling-trade-sanctions-coronavirus-geopolitics/>
21. Wyeth. G, (2017), Why Has Australia Shifted Back to the Quad?, *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2017/11/why-has-australia-shifted-back-to-the-quad/>